

Obsah

	PŘEDMLUVA (L. Hes, P. Ursíny)	10
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ (P. Ursíny)	12
1	ÚVOD (L. Hes)	15
1.1	Rozdělení tvarovacích způsobů	19
1.2	Sortiment tvarovaných chemických vláken z hlediska jejich materiálového složení	20
1.3	Základní vlastnosti tvarovaných nití	22
1.4	Význam tvarování nití ze syntetických polymerů pro ČSSR	24
1.4.1	Vývoj a výroba tvarovacích strojů v ČSSR	25
1.4.2	Tvarovací technika instalovaná v ČSSR	26
2	TVAROVÁNÍ NEPRAVÝM ZÁKRUTEM (L. Hes, P. Ursíny)	28
2.1	Základní poznatky (L. Hes, P. Ursíny)	28
2.1.1	Technologický princip torzního tvarování (P. Ursíny)	28
2.1.2	Teorie nepravého zákrutu	30
2.1.3	Technologie a fyzikální podstata výroby vysokoroztažných nití	33
2.1.4	Technologie výroby nízkoroztažných nití	37
2.1.4.1	Technologický princip výroby nízkoroztažných nití	37
2.1.4.2	Fyzikální podstata výroby nízkoroztažných nití (L. Hes)	38
2.1.5	Princip dloužení – tvarování (P. Ursíny)	39
2.2	Změny vnitřní struktury polymerů při dloužení a tvarování (L. Hes)	45
2.2.1	Struktura nedloužených vláken	46
2.2.2	Dloužení vláken	48
2.2.2.1	Nehomogenní dloužení	49
2.2.3	Změny struktury vláken při dloužení	50
2.2.3.1	Dloužení amorfních polymerů	50
2.2.3.2	Dloužení semikrystalických polymerů	50
2.2.3.3	Struktura dložených vláken	51
2.2.3.4	Technologické parametry dložení	53
2.2.4	Změny struktury vláken při tvarování	53
2.3	Geometrie zakrucované nitě (L. Hes, P. Ursíny)	54
2.3.1	Stanovení průměru zakroutené nitě (L. Hes)	54
2.3.2	Součinitel zaplnění průřezu nitě a seskání	54
2.3.3	Modely geometrické struktury tvarované nitě (P. Ursíny)	57
2.3.4	Zákonitosti geometrické struktury a mechanické poměry v niti	60
2.4	Technologické uzly tvarovacího stroje (L. Hes, P. Ursíny)	66
2.4.1	Krutná ústrojí (L. Hes, P. Ursíny)	66
2.4.1.1	Vřetenková krutná ústrojí (P. Ursíny)	66
2.4.1.2	Frikční krutná ústrojí	71
2.4.1.3	Frikční krutné systémy s kontrolovaným prokluzem (L. Hes)	86
2.4.2	Ohřívací tělesa (L. Hes)	88

2.4.2.1	Základní rozdělení ohřívacích těles	88
2.4.2.2	Použití ohřívacích těles podle způsobu přestupu tepla do nitě	89
2.4.2.3	Použití ohřívacích těles podle tvaru ohřívací dráhy	90
2.4.2.3.1	Přenos krouticího momentu v niti přes pevný vodič	94
2.4.2.3.2	Přenos krouticího momentu v niti přes rotační kladku	95
2.4.2.3.3	Stanovení úbytku zákrutů na pevném a rotačním vodiči (kladce)	96
2.4.2.4	Použití ohřívacích těles podle způsobu vkládání nitě	98
2.4.2.5	Teplotní pole v niti při ohřevu	98
2.4.2.6	Dloužicí tělesa	103
2.4.2.6.1	Konstrukční provedení dloužicích těles	104
2.4.2.6.2	Součinitel přestupu tepla při dlužení	105
2.4.2.6.3	Ohřev nitě při dlužení a výpočet dloužicího tepla	106
2.4.2.6.4	Oblast použití dloužicích těles	107
2.4.2.7	Tělesa primární kontaktní	107
2.4.2.7.1	Konstrukční provedení kontaktního tělesa	108
2.4.2.7.2	Součinitel přestupu tepla při kontaktním ohřevu	112
2.4.2.8	Tělesa primární konvekční	114
2.4.2.8.1	Výpočet rychlosti balónování	115
2.4.2.8.2	Podmínky vzniku nízkofrekvenčního balónu	117
2.4.2.8.3	Vliv balónování na přestup tepla v trubkovém ohřívacím tělese	117
2.4.2.8.4	Kontaktní režim	117
2.4.2.9	Tělesa primární šterbinová	118
2.4.2.9.1	Vlastnosti šterbinového primárního ohřívacího systému	118
2.4.2.10	Tělesa primární radiační	119
2.4.2.11	Tělesa sekundární	120
2.4.2.11.1	Součinitel prostupu tepla do torzně tvarované nitě při relaxačním ohřevu	121
2.4.2.12	Neortodoxní ohřívací systémy	122
2.4.2.12.1	Závislost změny výstupní teploty nitě při ohřevu v klasickém tělese při změně některého parametru ohřevu	122
2.4.2.12.2	Chování neortodoxních ohřívacích systémů při změně konstanty ohřevu	123
2.4.2.13	Způsoby vytápění ohřívacích těles	125
2.4.2.13.1	Elektrické topné tyče	125
2.4.2.13.2	Cirkulační systémy	126
2.4.2.13.3	Kondenzační systémy	127
2.4.2.14	Postup při návrhu ohřívacích těles	128
2.4.2.14.1	Návrh primárního tělesa	129
2.4.2.14.2	Návrh sekundárního tělesa	131
2.4.3	Chladicí zóna (L. Hes)	131
2.4.3.1	Konstrukční provedení chladicí zóny	132
2.4.3.2	Výpočet relativní délky chladicí lišty	134
2.5	Další technologické uzly tvarovacího systému a související technologická problematika (L. Hes, P. Ursíny)	135
2.5.1	Podávací a odváděcí ústrojí (P. Ursíny)	135
2.5.2	Čidlo přítomnosti nitě a stříhací zařízení	139
2.5.3	Brzdění nitě	139
2.5.4	Ohřev nitě třením na vodičích a pracovních ústrojích tvarovacího stroje (L. Hes)	140
2.5.4.1	Výpočet ohřevu nitě při známé teplotě vodiče	140
2.5.4.2	Využití poznatků o ohřevu nitě třením při konstrukci tvarovacího stroje	142
2.5.5	Preparování nití	142
2.5.6	Rozváděcí a navijecí ústrojí (P. Ursíny)	144
2.5.7	Civečnice	145

2.5.8	Zařízení pro poloautomatické doplňování civečnic a smekání koncových návínů . . .	146
2.6	Průběhy hlavních veličin tvarovacího procesu podél technologické zóny (L. Hes) . . .	147
2.7	Měřicí a regulační technika použitá na tvarovacích strojích	149
2.7.1	Měření teploty těles	149
2.7.2	Signalizace překročení povolené odchylky teploty	150
2.7.3	Kontrola přítomnosti nitě	150
2.7.4	Měření otáček hřídelů	150
2.7.5	Měření otáček krutných větven	150
2.7.6	Měření osově síly v niti	151
2.7.7	Systémy pro vyhodnocení činnosti stroje a pro odpojení vadného pracovního místa . .	151
2.7.8	Měření rychlosti nitě za ohřívacím tělesem	151
2.7.9	Měření krouticího momentu v niti	152
2.7.10	Měření teploty nitě na výstupu z ohřívacích těles	152
2.7.10.1	Radiační metoda s pozadím o proměnné teplotě	153
2.7.10.2	Metoda vyhřívání kontaktního čidla	153
2.7.10.3	Komparační konvekční metody	153
2.7.11	Termodiagnostika tvarovacího procesu	154
2.8	Popisy vybraných torzních tvarovacích strojů (L. Hes, P. Ursíny)	157
2.8.1	Tvarovací stroje vyráběné v ČSSR (P. Ursíny)	157
2.8.2	Torzní tvarovací stroje vyráběné v zahraničí (L. Hes)	164
2.9	Sortiment československých nití určených pro torzní tvarování	165
2.10	Současný stav a perspektivy torzního tvarování	165
3	TVAROVÁNÍ PĚCHOVÁNÍM (L. Hes)	169
3.1	Historie pýchovacího postupu	170
3.2	Technologický princip pýchování	170
3.2.1	Předlohový materiál	171
3.2.2	Doprava nitě a pýchování	171
3.2.3	Doprava nitové vrstvy a fixace	172
3.2.4	Rozvolňování nitové vrstvy a navíjení nitě	173
3.2.5	Modifikování	173
3.3	Analýza tvarovacích systémů	173
3.3.1	Technologie s použitím podávacích kotoučů	173
3.3.2	Technologie s použitím plynných nebo kapalných médií	175
3.3.3	Způsoby ohřevu nitě	176
3.4	Popisy některých rozšířených strojů pro tvarování pýchováním	177
3.4.1	Stroje s podávacími kotouči	177
3.4.2	Stroje pro pýchování pomocí plynného média	179
3.5	Kontinuální zvlákňovací, dloužicí a tvarovací systémy	180
3.6	Sortiment československých pýchovaných nití	182
4	MÉNĚ ROZŠÍŘENÉ TVAROVACÍ POSTUPY (L. Hes, P. Ursíny)	185
4.1	Objemování předených přízí s podílem sráživých vláken (L. Hes)	185
4.2	Tvarování hnutím zákrutů	186
4.3	Tvarování pletením – páráním	188
4.4	Tvarování tažením přes hranu (P. Ursíny)	189
5	TVAROVANÉ NITĚ S CHARAKTEREM PŘEDENÝCH PŘÍZÍ (L. Hes, P. Ursíny) 191	
5.1	Geometrické vlastnosti vláken a nití ovlivňující strukturu a užité vlastnosti nití (L. Hes)	192
5.1.1	Délková hmotnost (jemnost) vlákna	192

5.1.2	Měrný povrch vlákna	193
5.1.3	Omak	193
5.1.4	Tvar vlákna	194
5.1.5	Prostorové rozložení vláken	195
5.1.6	Součinitel zaplnění průřezu tvarované nitě	195
5.1.6.1	Radiální průběh zaplnění	197
5.2	Vliv struktury nitě na užité vlastnosti textilie	198
5.3	Nitě tvarované vzduchem (L. Hes, P. Ursíny)	199
5.3.1	Technologický princip a rozdělení způsobů tvarování (P. Ursíny)	199
5.3.2	Základní postupy tvarování vzduchem	201
5.3.3	Tvarovací trysky	204
5.3.4	Tělesa pro tepelnou stabilizaci vzduchem tvarovaných nití (L. Hes)	207
5.3.5	Popisy vybraných strojů pro tvarování vzduchem (P. Ursíny)	209
5.4	Proviřované nitě (L. Hes)	217
5.4.1	Vlastnosti a možnosti použití proviřovaných nití	218
5.4.2	Podstata proviřovacího procesu	219
5.4.3	Proviřovací trysky	220
5.4.4	Měření hustoty proviřených míst	220
5.4.5	Budoucnost proviřování	221
5.5	Směsné nitě	221
5.5.1	Příklady směsných nití vyráběných v zahraničí	223
5.6	Nitě s volnými konci elementárních vláken	224
5.6.1	Strukturálně tvarované nitě s volnými konci	225
5.6.2	Nitě s volnými konci získanými rozrušováním nebo působením přídavného zařízení nebo média	227
5.7	Příčně tvarovaná (profilovaná) vlákna	228
5.7.1	Profilovaná vlákna s latentním tvarovacím efektem	229
5.7.2	Příklady nití s profilovanými elementárními vlákny vyráběnými ve světě	230
5.8	Bikomponentní vlákna s latentním tvarovacím efektem	231
6	VLASTNOSTI TVAROVANÝCH NITÍ A JEJICH ZKOUŠENÍ (L. Hes, P. Ursíny)	233
6.1	Struktura tvarovaných nití a charakteristika obloučkovitosti (P. Ursíny)	233
6.2	Přehled vlastností tvarovaných nití	233
6.3	Měření stupně a stálosti zkadeření	235
6.4	Kontinuální zkušební metoda měření stupně zkadeření	240
6.5	Kontinuální měření pruživosti a barevných odchylek pletenin a cívek (L. Hes)	246
7	POUŽITÍ TVAROVANÝCH NITÍ K VÝROBĚ ŠICÍCH NITÍ (L. Hes)	248
8	ZPRACOVÁNÍ A POUŽITÍ TVAROVANÝCH NITÍ DO TEXTILÍÍ (L. Hes)	249
8.1	Příčiny některých vad textilií vyrobených z tvarovaných nití	249
8.1.1	Místa se sníženou objemností nitě	249
8.1.2	Zkrucování textilie	250
8.2	Pruživost tkanin a pletenin vyrobených z tvarovaných nití	250
8.2.1	Strukturální podstata pruživosti	251
8.2.2	Příčiny pruživosti způsobené tvarovacím procesem	251
8.2.2.1	Kolisání teploty nitě na výstupu primárního tělesa	251
8.2.2.2	Vliv nerovnoměrné vnitřní napjatosti ve vláknech	252
8.2.2.3	Vliv kolísání teploty vlákna na výstupu sekundárního tělesa	253
8.2.2.4	Vliv mechanické struktury koncového návínu	253
8.2.3	Možnost provozní diagnostiky příčin pruživosti	253

8.3	Přípravárenské operace předcházející zpracování tvarovaných nití do textilií	254
8.3.1	Soukání	254
8.3.2	Družení	255
8.3.3	Přikrucování	255
8.3.4	Skani	256
8.3.5	Snování	256
8.3.6	Šlichtování	256
8.3.7	Ustalování	257
8.3.8	Soukání útku	257
8.4	Nejrozšířenější technologie výroby textilií z tvarovaných nití	257
8.4.1	Pletení	257
8.4.2	Tkaní	258
8.4.3	Všívání	259
8.4.4	Pletenotkaní	259
8.5	Problematika použití tvarovaných nití do textilií	259
8.5.1	Použití do pletenin	260
8.5.2	Použití do tkanin	262
8.5.3	Použití do všíváných koberců	263
8.5.4	Použití do pletenotkaných textilií	263
8.6	Závěr	263
	LITERATURA (L. Hes, P. Ursíny)	264
	REJSTŘÍK	271